

ŠIRDIES LINIJA LAIKO DELNE

Per Jono Strielkūno lyriką eina lietuvių poezijos širdies linija, gyvybinė ir gynybinė linija. Ją įbrėžia santykis: aš ir mano kraujo žmonių patyrimai, likimai, praeitis ir dabartis. Patiriu, bet taip pat esu ir patiriamas, žinau, kad man skirta tas pats, kas visiems.

Poezijos širdies linija ir yra tradicijos linija – pirminių santykių, jų derinimo ir jungimo specifinėmis poetinėmis formomis linija. Kodėl ketureilis, beveik nepajudinama Strielkūno posmo forma? Ir todėl, kad ji yra pirminė keturių pasaulio šalių, keturių metų laikų, keturių namo kampų forma, pirminis kvadratas (netgi semiotinė prasme), į kurį natūraliai įsibrėžia ratas (taip pat hermeneutinis ratas). Pradžia, kuri neturi pabaigos; pabaigoje jau yra kita pradžia, ne visada atpažįstama kaip pradžia. Neatpažinta kažko naujo pradžia laikoma žinomo, įprasto pabaiga. Dar: dveilis, kartojantis tą patį simetrijos dėsnį: naktis – diena, žiema – pavasaris... Postmodernioji estetika sako, kad binarinės* konstrukcijos vieną narį iškelia aukščiau: vyro – moters opozicijoje pirmas ištiriamas vyras... Bet čia jau teorinės problemos. Poezijai svarbus pats dviejų santykis: vieno išryškėjimas kito atžvilgiu.

Strielkūno lyrikos populiarumas susijęs ir su tuo, kas yra pažįstama taip, kaip atpažįstama. Strielkūnas yra stipraus, pritraukiančio santykio poetas. Stiprus suinteresuotumas, empatija gyvenimui, solidarumas su įvairiausiomis jo formomis (nuo aukščiausių, sakralinių, iki pačių žemiausių – turgaus, šiukšlyno) naikina „ego“, tirpina jį būtyje, gražindami jį gyvenimui jau kaip estetinį-etinį santykį. Strielkūno poetinė estetika yra etiška, niekad neišleidžianti iš akių kito, girdinti, jaučianti. Kūryba darosi pačios savęs tema, kai kuriančioji sąmonė suvokia patirianti tai, kas kitokiu būdu nėra patiriama.

*Iš ūkų, iš rūkų, iš miglų,
Iš besaulės juodos karalijos
Lig dausų, lig didžiųjų šviesulių
Tįsta skaudžios eilėraščių gijos –*

*Ir pabunda tamsos kaliniai,
Ir išvysta, kad rytas, aklieji.
Ir į tai, ko surast nemanei,
Tartum upė dangun išilieji.
„Kūryba“*

Iš naujo patirti tai, kas yra patirta, įgalina tik kūrybos veiksmai, formuojantys visiškai unikalią patirties patirtį. Kuriantysis pasiekia kūrybos prasmę, kai pasijunta tarsi priimamas to, kam suteikiama aukštesnė galia. „Kūryboje“ tai yra dangus, lietuvių poezijoje (itin aiškiai nuo Maironio) svarbiausias šventumo ženklas.

Strielkūnas gali išnykti iš literatūros tyrinėjimo, nes neatspindi kokių specifinių mokslui įdomių tendencijų. Gali pasitraukti ir iš universitetinių kursų – per didelis populiariajai literatūrai, lyg ir ne savas

---

* Binarinis (lot. Binaries – dvigubas), dvinaris, dvilypis, susidedantis iš dviejų dalių; paremtas tų dalių (narių) gretinimu, lyginimu, priešprieša. (Red.)

tarp elito, moderno, postmoderno. Geliantis egzistencinis darbatiškumas, susilydęs su „senamadiškumu“, su tuo, kas visada yra, pasirodo, pasitinka. Arba ištinka:

*Aš namų neturiu.
Aš nemoku dainų.
Aš trumpam atėjau.
Aš ilgam išeinu.*

*Mano mažas brolau,
Aš žinau, ko tyli.
Baisiai aukštas dangus,
Baisiai žemė gili.*

*Ir žinai paprastai
Toj pilkoj pakeleėj:
Mes nebuvom aukštai,
Mes nebūsim giliai.*

*Bet vis tiek, bet vis tiek
Vieną vasarą čia
Buvo mūsų pasaulis,
Džiaugsmas ir kančia.*

„Žiedas vėjuotą rudens dieną“

Ar prasminga kalbėti apie poetą remiantis eilėraščiu, parašytu kone prieš tris dešimtmečius? Apie Strielkūną prasminga. Jo poezija turi vidinę tapatybę, kintančią, bet išliekančią. Šio eilėraščio šaknys yra ypatingoje dvasios būsenoje ir kartu savaiminėje filosofijoje: gaila, kad mirsi; gražu, kad buvai pasaulyje ir pasaulis buvo tavyje. Eilėraščio pradžia yra pavadinime: „Žiedas vėjuotą rudens dieną“. Pirminė filosofija prasideda žmogaus ir gamtos sąlytyje. Gęstanti gamtos gyvybė, dar žydinti, tarsi kalbanti žmogui apie visko praeinamumą: „Aš trumpam atėjau. / Aš ilgam išeinu“.

Vos girdimas – iš giliai – Baltrušaičio atoskambis: „Vėtros ne visa išardė... / Še tau dar žiedas vėlyvas – / Kas, tu, žolyte, bevarde, / Kuo gi tu, diege, dar gyvas?“ („Rudens melodija“). Salomėjos Nėries „Rudens arimuos“ priartėja pagal dvasios būseną. Ar begaliniam laikui, tylėjime prieš amžinybę tau kas nors priklauso? Guodžiantis, broliškas balsas (dialoginė eilėraščio situacija): „Bet vis tiek, bet vis tiek / Vieną vasarą čia...“ Už pavadinimo rudens sušvyti buvusi vasara: „Buvo mūsų pasaulis...“

Laikas, laikas yra svarbiausia meno ir filosofijos problema. Menas negali nebūti dabar. Bet negali nebūti ir tada, visada. Strielkūnas yra gana dabartiškas – jo kūryboje įsirašo dabartis – nuo pokario iki šių dienų. Dabartis kaip patirtis, einanti per žemdirbių (tėvų, prosenelių) kultūrą ir per nuo jos tostančius, tarsi pereinančius į rašto kultūrą. Žemė ir knyga, raštas Strielkūno kūryboje ženklina dvi vienodai svarbias substancijas, įgilinančias ir laiką. Strielkūno lyrikos laikas yra ir egzistencinis, amžinas. Amžinas pagal tą dvasios programą, kurią pažįstame kaip jos augintiniai ir kurią išpažįstame vis dar tikėdami ateitimi. Ir todėl „Žiedas vėjuotą rudens dieną“ tebėra dabartiškas: jo dabartis yra giliai persmelkta amžinybės, kuri, susitikusi jau su kitu laiku, sudabartėja. Dabar, nepersmelktas amžino, su dabar ir išnyksta.

Strielkūnas yra dramatinis lyrikas. Dramatinis balsas, natūraliai prisiimantis dramatiškąsias baladės, romano intonacijas. Ir jo ironija yra dramatiška. Trečias brolis yra gyvenimo dramos veikėjas, atėjęs iš pasakos arba iš gyvenimo gilumų. Nėra atsitiktina tai, kad didžiausius poetus bandoma skirti ir kaip balsus. Bloką Achmatova pavadino tragiškuoju epochos tenoru. Brodskis Cvetajevą – savojo laiko falsetu...

Strielkūnas kalba negarsiu balsu, kartais netgi prislopintu. Balsą slopina žinojimas: dangus visada pasilenkęs virš žemės. Žmogus visada išeinantis. Egzistencinio laiko ašis sukasi kiekviename „dabar“ mirksnyje:

*Žinau, kad kada nors ir aš ateisiu
Į liūdną lygumą, kur saulė ges,
Ir medis su juodai raudonais vaisiais
Paguodžiančiai išties tamsias šakas:*

*„Nenusimink ir paragauk dar kartą,
Ką valgei paskubom dienos metu.
Vis tiek nebematysi jau, kaip kerta
Mane – tam namui, kur gyvensi tu...“*

„Žinau, kad kada nors...“

Gyvenimas yra drama, begalinė ir amžina scena, kur kiekvienas mūsų pasirodome vieną mirksnį. „Tik vienasyk“ viena Strielkūno formulė, kita: „Bet vis tiek, bet vis tiek / Vieną vasarą čia...“ Vienu metu skaudu ir gera, gražu.

Gražiausia yra atsiminti. Didžiausias žmogaus stebuklas yra atmintis. Poezija visa yra atminties galioje. Atmintis yra amžinas dabar: egzistencinis laikas imasi iš praeities ir perauga dabartį, gražindamas ją atgal. Gražindamas į *sacrum*^{*}, į vaikystės žemę, dangų, namus:

*Netiesa. Aš galbūt ne visai pavargau,
Ne visai dar gyvenimas mano apkarto.
Sugrižtu į tave, Aukštaitijos dangau,
Ten, kur šuo baltą sniegą aploja prie tvarto.*

*Ten įskilęs dubuo, ten ledinė sriuba,
Kur šunelis nespėjo vakarienės išlakti.
Ten iš raidžių dėliota gimtoji kalba,
Kvapas žibalo, keliant nusvilusių dagtį.*

*Ten balti avinėliai per Kūčias ant langu,
Ir ant stalo tenai avinėliai baltuoja.
Ten lig šiol gale gryčios akmuo po sniegu
Su išalusiais pėdsakais mūsų vaikiškų kojų.*

---

^{*} *Sacrum* (lot.) – tai, kas šventa, pašventinta. (Red.)

Dar du posmai. Su pakartotu „Sugrįžtu į tave...“ Su pabaigos „Ir atrodo, kad nieko nebuvo daugiau, / Vien troškimas tasai – su erdvėmis susiliesti“. Ir vėl girdimas Jurgis Baltrušaitis (labiau rusų kalbos) – jo žvaigždžių ilgesys-liūdesys. Lietuviškoji kosmojauta, kurią iš Baltrušaičio ir Čiurlionio prieš pat amžiaus vidurio katastrofą įvardijo Balys Sruoga. Kosmojauta, kosmoso alsavimas Strielkūno lyrikoje jungiamas su tokia geliamai tikra konkretika, kad jau neprilygstama: įskilęs dubuo su nespėta Šunelio išlakti ledine sriuba, žibalo kvapas, keliant nudegusią dagtį. Persmelkianti kultūra: iš raidžių dėliojama gimtoji kalba, Kūčių avinėliai, šventas akmuo. Egzistencinis laikas turi šventumo šaknį. Tik šventumas įšaknija žmogaus būtį į amžinąjį laiką. Transcendencija, ypatingas peržengimo judesys, kuris įskilusį šunelio indą, žibalo kvapą perkelia į šventumo, ypatingumo erdvę.

Strielkūno poezijoje šventumas susijęs su kultūros buvimu, prasidėjimu iš pačių šaknų, papročiais, raidėmis, tikėjimu, gamtojauta.

Šiuo metu pasirodo autentiškų, stiprių žemdirbio namų poetinių apmąstymų, savotiškų asmeninių mitologijų: Alfonso Nykos–Niliūno dienoraščiuose, Albino Bernoto, Marcelijaus Martinaičio eseistikoje. Strielkūno asmeninė mitologija visa yra poezijoje, vis dar tebesitęsianti, pati save susitinkanti (amžinasis ratas, žiedas) kūryboje ir jos refleksijoje*, kylančioje, vertikalioje: „Lig dausų, lig didžių šviesulių / Tįsta skaudžios eilėraščio gijos...“

Kūryba yra jungėja, kelias iš tamsos (po žeme, po šaknimis) į šviesą, keičiančią, transcenduojančią**. Kelio skaudumas, kaip dramatiškos jausenos ženklas. Puiki eilėraščio „Kūryba“, būties aštuoneilio, pabaiga: „tartum upė dangun įsilieji“. Upė aukštyn – kažkada persmelkė Onės Baliukonytės eilėraščio judesys.

„Būties aštuoneiliai“ (knyga *Tamsos varpai, šviesos varpai*, 1998) yra ne tiek naujas žingsnis, kiek naujas tų pačių dalykų sutelkimas, leidimas jiems pasirodyti. Filosofinėje amžinųjų klausimų erdvėje aidi atsargūs atskirojo, atsiskiriančiojo žingsniai, persmelkti Rainerio Maria Rilke's (Rainerio Marijos Rilkės) įprasminto vienkartybės dramatismo:

*Mes gyvenam trumpai kaip Žaibai,
Kylam vien kaip drugeliai vienadieniai.
Groja triūbos storai ir laibai
Paskutinei būties vakarienei.*

*Kai užustalei stojasi tas.
Kurs visiems ir už viską atleidžia,
Sužiedėjusias laužo plutas
Ir dalija visiems, kas jų geidžia.*

„Paskutinė vakarienė“

Gyvenimo amžinoj scenoj kasdien valgomos paskutinės vakarienės, visiems ir už viską atleidžiama. Kaltės dydis priklauso nuo galimybės ją suvokti. Jautriai sąmonei gyventi reiškia dalyvauti nusikaltime gyventi. Strielkūno lyrikoje sukurtas ypatingas gyvenimo jautrumas – instrumentiškas, atsiliepiantis ir atliepiantis: „Ar aš kaltas, kad pučia toks vėjas, / Kad išties čia berods gyvenau?“ („Tebestovi ta liepa

* Refleksija (lot. *reflexio* – atgręžimas, perstatymas) – gilus susimąstymas, samprotavimai, pagrįsti ko nors analize; mintis, kuri kilo pamąstus, pasvarčius. (Red.)

** Transcendencija (lot. *transcendens* – peržengiantis) – filosofijoje buvimas, egzistavimas už, *anapus* ko nors, pvz., daikto buvimas už proto, pažinimo ribų arba absoliučios būties – už materialios tikrovės ribų. (Red.)

miestely..“)

„Sentimentalios istorijos“ (I, II) yra poeto sau duotas leidimas būti sentimentaliai, t. y. jausmingam. Bet ką tai reiškia Strielkūno eilėraščiui? Suintensyvėjusią atmintį sustiprėjusį regėjimą, padidėjusį vaizduotės aktyvumą. Stipriai jausti, vadinas, jausti kitus – taip pat daiktus, pačius nereikšmingiausius. Eilėraštis kaip jausmo istorija, jos mažytis tarpsnis, kurio centre yra būtent daiktas – pigus laikrodėlis:

*Tą vakarą dustūs griaustiniai dundėjo
Padangėj. Ir lijo ant vyšnių žiedų.
Ir krito lašai ant pigaus laikrodėlio
Su ašarom tavo. Prisiglaudei tu*

*Prie sienos medinės, prie namo sienojų
Ir tarsi bekūnė juose išnykai.
Prisimenu vien, kad per naktį lynojo,
Kad šniurkščiojo medžiai tamsoj lyg vaikai.*

„Sentimentali istorija“, I

Eilėraštyje praeina dviejų jaunų naktis: „Po to žemėj stojo tyla begalinė“. Rytas važiuojant dviračiu: „Tyloj vien tik neteptos ašys girgždėjo, / Kad nepasiseks jam pamiršti lengvai, / Kaip krito lašai ant pigaus laikrodėlio, / Kurį nusipirkus tais metais buvai“. Pigus laikrodėlis – didelis skurdaus pokario mergaitės turtas, pačios įsigytas. Lemtingo pavasario naktis, įrėminta griaustinio, lietaus, lyjančio ant vyšnių žiedų, kartu su ašarom ant laikrodėlio. Ir tyla begalinė, kurioje važiuojantis-bėgantis girdi slaptus garsus, iškalbius. Laikas, laiko buvimas žmoguje ir žmogaus laike. Gamtos laikas (pavasaris, pavasario vakaras, naktis, rytas). Pigaus laikrodėlio laikas su ašarom. Laiko smelkimas į sąmonę krintančiais lašais. Prisimenama akimirka. Prisiminimo laikas („Prisimenu vien...“), apšviestas amžinumo šviesos, gailesčio, kaltės.

„Sentimentali istorija“ gali liudyti sankirtą, kuri apskritai būdinga Strielkūnui. Nesunku ją priėti – žmogaus patirtis, atmintis patikliai priveda, leidžia atpažinti, netgi tapatinti. Bet sukuriama ir distancija – meno, literatūros distancija. Sentimentali istorija vyksta tik kūrinyje. Be kūrinio jos nebuvo, nėra, negali būti. Prisiminimo intonacija, prijungimo prie archetipinės atminties kanalo pastangos sakinyje („Ir lijo...“; „Ir krito...“; „Ir tarsi bekūnė...“), amfibrachio* alsavimas su pertrūkais. Žmonių akimirkos ir gamtos vyksmo sąsajos. Stiprus daiktiškumas ir bekūnės visatos begalinė tyla. Sentimentalumas, kuris yra sukurtas kaip žmogaus sauga. Pigaus laikrodėlio ant mergaitės rankos sauga.

Kodėl tai yra svarbu? Kaip, koku būdu tai tampa svarbu menui? Menas atsimenta savo pradžią iš jausmo, staiga viską keičiančio. Galbūt – per atmintį, atminties keliu. Atsimenantis, su tuo, kas nyksta toldamas, susitinkantis žmogus iš esmės yra kūrybingoje situacijoje; jungia dabar ir tada, čia ir ten, jungdamas formuoja naują realybę, nesutampančią nei su čia ir dabar, nei su ten ir tada. Kas atsimenama, to niekur ir niekada nėra buvę. Atsimenant perkuriama, „pervedama“ į kitą realybę. Kita realybė – saugesnė, sauganti. / šią mintį atsiliepia „Jaunystė. Eilėraščiai šaltam kambary“:

Baigias žibalas. Stingsta vanduo.

* Amfibrachis – literatūrologijoje triskiemenė pėda, kurios vidurinis skiemuo kirčiuotas (toninėje eilėdaroje) arba ilgas (metrinėje eilėdaroje). (Red.)

*Aš liečiu užsitraukiantį ledą.
Sukas mirštantis laikas – ruduo
Aplink laikrodžio ciferblatą.*

*Bet aš jaunas, dar jaunas esu
Tartum Dovydas prieš Sulamitą.
Ir eiles tau rašau iš tiesų,
Nors pasaulis nuspręs – pramanyta.*

*Ir ta meilė, ir tie sakiniai,
Kur vien kedrai ir stirnos Libano.
...O buvai juk visai neseniai
Tu šalia vynuogynuose mano...*

Ta pati laiko ašies metafora – iš gamtos ir laikrodžio laiko. Biblijos laiko ir Giesmių giesmės aliuzija. Kiekvieną mūsų, trapų akimirkos kūdikį, saugo tai, kad visa, kas atsitinka mums, yra jau buvę, atsitikę kosminiame plane, mitiniame laike.

Netikėta dvasinio judesio kryptis – „eiles tau rašau iš tiesų“, bet „pasaulis nuspręs – pramanyta“. Iš tiesų ir pramanyta nėra priešprieša: mes nežinome tiesos ribų, nes jos yra tokios pat kintančios kaip ir mūsų ribos. Kur prasideda „aš“? Kitame. Kur link jis eina? Linkui kito. Kur „aš“ baigiasi, jei baigiasi? Kitame, kitoje.

Strielkūno lyrikos žaismas ant ribos – iš tiesų ir pramanyta, būta ir nebūta. Istorija ir mitas, legenda. Paradokso gelbstintis žingsnis – „Aklas šviesos nešėjas“:

*Drąsiai kelia liepsnojantį deglą,
Nors derva ima deginti ranką,
Nors į žvilgsnį beviltiškai aklą
Nė krislelis šviesos nepatenka.*

*Bet vis tiek jis į požemius braunas,
Raižant kaktą aštriems stalaktitams.
Ir pasaulis jo didis ir jaunas,
Nors nebus niekada pamatytas.*

Dar – „Šiuokšlių rausėjas“. Sąsajos su kūryba, kuriančiu. Sizifiška* tarnystė – nepasirenkama, neatlyginama. Toks pasaulis, koks kuriamas, „nebus niekada pamatytas“. Jei ir bus pamatytas – bus pamatytas kitas. Bet Strielkūno lyrikoje pamatyti, išgirsti kuriamą pasaulį yra daugiau galimybių negu kitų šio laiko poetų. Strielkūno sukurtas ir kuriamas pasaulis išlaiko natūralaus, įprasto žvilgsnio ir žingsnio ribas, santykius, proporcijas, lietuvių kalbai natūralų sakinį, ritmą, intonaciją. Pasaulis, kuris yra pažįstamas kaip atpažįstamas.

Tradicija tęsiasi atpažindama save taip, kaip atsimindama. Strielkūnas pagrindinės lietuvių poezijos yra atpažįstamas, įskaitomas. Strielkūną galima skaityti iš Antano Baranausko–Maironio perspektyvos

---

* Sizifiškas – pagal senovės graikų mitą (pomirtiniame gyvenime Sizifas turi amžinai ritinti į aukštą, statų kalną didžiulį akmenį. Kai viršūnė jau netoli – akmuo išsprūsta iš rankų ir nurieda žemyn, o pasmerktasis vėl turi pradėti viską iš naujo) Sizifo vardu apibūdinami beviltiški veiksmai, beprasmiški darbai. (Red.)

ir su didele įtaiga skambės „Tėvynės“, „Aušros“ ir „Varpo“ kūrėjams skirtas „Ruduo Seinuose“. Iš Vinco Kudirkos – girdint negailestingą satyrinę išstartį broliams („Broliai mitinguoja ir ulioja“). Iš Vinco Mykoliaičio-Putino – suaktualinant „Poeto mirtį“. Iš neramiojo Kazio Binkio – kad ir „šimtas pirmas tas rytas...“ Ašis, ant kurios sukasi lietuvių poezijos tradicijos ratas, siekiasi senosios dainos, dainavimo, pagaunančio dvasią, priimančio į didelį, skaudų ir gražų bendravimą, kai savaime esi visame su visais. Strielkūnas (kaip ir Justinas Marcinkevičius, Marcelijus Martinaitis) jaučia šią pirminę dvasinę dainos galią:

*Kaskart, kai uždainuoja, širdį gniaužia,
Kaskart, kai uždainuoja vakare,
Kaskart, kai uždainuoja dainą graudžią
Krašte, kur liko motinos skara.*

*Ir nuoskaudos, ir mūsų paklydimai
Išnyks, praeis – ir kam jų bereikės?
Tiktai senų graudžių dainų žvaigždynai
Veidais tarytum ašaros tekės.*

*Ak, žeme motin, juk pati regi tu,
Kaip greitai virstam mes akmenimis.
Kas būtų, jei širdy nebeatgytum
Vargais, vardais, darbais ir dainomis?*

Neprasminga būtų kelti šiam eilėraščiui vien originalumo klausimą. Eilėraštyje girdisi daug *balsų* – eilėrašties kalba ir kitų balsais, kalba girdėdamas ir girdėjamą brangindamas. O svarbiausia – sulydantis išgyvenimas, motyvuotas moralinių įsipareigojimų pačiam gyvenimui, tiksliau – kalbėjimui apie gyvenimą. Kuo poetas yra tikresnis, tuo natūresnės ir atviresnės yra jo sąšaukos, sąsajos su kitais kūrėjais. Tik nepakankamai autentiški poetai slepia autoritetingus ar artimus vardus, bijo sąskambių.

Strielkūnas yra natūralaus, natūraliai dramatiško, natūraliai pakilaus, liūdno ar ironiško balso poetas, jo lyrikoje pulsuoja ir eiliuotos ritminės kalbos natūralumas: taip paprasta kalbėti eiliuotai...

Svarbi ir pastanga išlikti pasiekiamo, aprėpiamo, patiriamo žmoniškumo ribose. Nieko ypatingo – tik gyvename. Nieko ypatingo – tik numirsime. Visa, ką turime, tėra laikas, laikas, duotas mums taip, kaip mes esame jam duoti. Poezija taip pat nieko ypatingo – tik kasdienio laiko dauginimas, intensyvinimas, jo vertimas egzistenciniu laiku. Nepatikimo, devaluoto* kasdienio laiko konvertavimas į amžinybės valiutą. Strielkūnas vengia virštonių – taip pat mokyto, kuris lyrikai ima kelti atskirus reikalavimus. Verčia stengtis būti ir šiuolaikiškam, originaliam.

Svarbi raštingo beraščio metafora – kaip ir Martinaičio kūryboje. „Ir aš, atėjęs iš to juodo krašto / Ir nepamiršęs juodalksnių kalbos, / Iš Mažvydo šiek tiek pramokęs rašto, / Beriu žodžius iš skaudančios galvos...“ („Kai uždainuoja“). Raštas subendrina. Bendrame rašte turi įsirašyti atskirasis žmogus. Strielkūno lyrikoje jis gali būti ir „trečias brolis“. Arba – nepritapęs. Eilėraščio „Nepritapęs“ paskutinės eilutės: „Kad buvo jis galbūt iš paukščių, / Iš tų – benamių – giminės“. Benamio motyvo įsirašymas į namų temą – savita Strielkūno žymė. Kaip ir tamsos–šviesos kaita, varpo amplitudės principo. Knygos pavadinimas *Tamsos varpai, šviesos varpai* įvardija amžiną judesį iš tamsos į šviesą, šviesos–tamsos kaitą net

---

* Devaluotas – sumenkėjęs; devaluacija – oficialus piniginių vienetų vertės sumažinimas, ko nors vertės sumažėjimas, sumenkimas. (Red.)

kviečiančiame varpo balse.

Jonas Strielkūnas yra ten, kur gali būti poezija, nesirūpinanti vien savo plunksnomis, o laisvai, natūraliai, broliškai įsipareigojanti žmogui, gyvenimui. Klausianti: „Kas mus jungia? Kas mus skiria? / Nežinia... / Kur padės tave nuskynę? / Kur mane?“ („Mirta“). Ir (aliuzija į išdidųjį senovės karžygį) atsakanti taip, kaip atsisakanti pretenzijų atsakyti:

*Aš atėjau. Aš pamačiau. Deja,
Aš negaliu išstart, kad nugalėjau.*

1999

Viktorija Daujotytė, *Esė apie poeziją ir esimą*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2001, p. 44–57.